

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної і слов'янської філології

КУРСОВА РОБОТА

з арабської філології на тему:

ПОХОДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ АРАБСЬКОЇ МОВИ
ТА ЇЇ ДІАЛЕКТНА ОСНОВА

Притули Софії Русланівни

Студентки III курсу, групи Ар 16-21

Спеціальність 035 Філологія Спеціалізація
035.06 Східні мови та літератури (переклад
включно), перша арабська

Освітньо-професійна програма Арабська
мова і література та переклад, друга східна
мова, західноєвропейська мова

Керівник: старший викладач Кононенко В.Г.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЛІТЕРАТУРНА МОВА ТА ДІАЛЕКТ. ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ АЛМ. ДІАЛЕКТИ НА ТЕРИТОРІЯХ АРАБСЬКИХ КРАЇН. ЄГИПЕТСЬКИЙ ДІАЛЕКТ.....	5
1.1. Поняття літературної мови та діалекту.....	5
1.2. Історія виникнення арабської літературної мови та її писемність.....	8
1.3. Арабські діалекти.....	10
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. МОВНА СИТУАЦІЯ В АРАБСЬКИХ КРАЇНАХ. ВПЛИВ АРАБСЬКОЇ МОВИ НА ІНШІ.....	14
2.1. Мовна ситуація в країнах Перської Затоки.....	14
2.2. Мовна ситуація Єгипту.....	17
2.3. Вплив арабської мови на функціонування інших мов.....	20
Висновки до розділу 2.....	23
ВИСНОВКИ.....	24
АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Арабська мова відома своєю багатою історією та розвитком, які стали основою для формування різноманітних культурних, літературних та мовних традицій у країнах Близького Сходу та Північної Африки. У цій курсовій роботі ми зосередимося на дослідженні походження арабської літературної мови та її діалектної основи. Зрозуміння початкових етапів формування арабської мови та її взаємозв'язку з діалектами є важливим аспектом для розкриття багаторічної еволюції цієї мови, що має значення як для лінгвістичних досліджень, так і для розуміння культурної спадщини арабського світу. У даній роботі ми розглянемо історичні та лінгвістичні аспекти виникнення арабської мови, дослідимо вплив різноманітних культурних та мовних факторів на її розвиток, а також проаналізуємо основні риси діалектної варіативності арабської мови. Ми також розглянемо сучасний стан арабської мови та діалектів у контексті глобалізації та сучасних комунікаційних технологій. Розуміння походження арабської мови та її діалектної основи допоможе нам краще оцінити роль цієї мови в історії та культурі світового співтовариства. Це дослідження відкриє нові перспективи для подальших лінгвістичних досліджень та сприятиме збагаченню нашого розуміння культурної та мовної різноманітності у світі. **Актуальність теми** роботи обумовлена дефіцитом наукових робіт, присвячених дослідженню походження арабської мови та її діалектної основи. Великий вклад у вивчення та дослідження арабської мови та діалектології зробили А.Ю. Кримський, А. Ковалівський, Ю.І. Петрова, В.С. Рибалкін та багато інших. Про діалекти, зокрема про єгипетський, детально написала Ю.І. Петрова у своїй монографії про специфіку структури та функціонування. Проте, окремих наукових робіт про походження АЛМ та діалектну основу немає досі.

Об'єктом дослідження є специфіка літературної мови та діалектів.

Предметом дослідження є арабська літературна мова, діалектна основа та їх особливості.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей арабської літературної мови, її походження та діалектної основи, а також порівнянні їх між собою.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних завдань курсової роботи:

1. Визначити поняття «літературна мова»;
2. Визначити поняття «діалект»;
3. Дослідити класифікації діалектів;
4. Дослідити походження арабської мови;
5. Дослідити мовну ситуацію в арабських країнах;
6. Дослідити вплив арабської мови на інші мови;

Методами дослідження є метод аналізу, порівняння, опису та зіставлення.

Матеріалом дослідження були статті молодих спеціалістів про історію та розвиток арабської мови, дослідження, монографії відомих арабістів з діалектології.

Наукова новизна полягає у покращенні поглядів які пов'язані з походженням арабської мови та її діалектної основи.

Практичне завдання полягає у тому, що дана робота може допомогти у вивченні та викладанні історії арабської мови, її походження та діалектної основи. Також, ця робота може бути корисною для подальших досліджень цієї східної мови.

Структура. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів із проміжними висновками до кожного з них, загального висновку до роботи, анотації арабською мовою та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЛІТЕРАТУРНА МОВА ТА ДІАЛЕКТ. ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ АЛМ. ДІАЛЕКТИ НА ТЕРИТОРІЯХ АРАБСЬКИХ КРАЇН. ЄГИПЕТСЬКИЙ ДІАЛЕКТ

1.1 Поняття літературної мови та діалекту.

На підставі досліджень у галузі мовознавства, можна підсумувати, що літературна мова – це усталена форма мовлення, яку використовують в офіційному стилі усного й писемного мовлення, а також в літературі. У літературній мові є поняття норми. Ці норми існують на кожному рівні тієї чи іншої мови – лексичному, граматичному, морфологічному, фонетичному. У кожної країни історія виникнення літературної мови різна, проте варто зазначити, що її виникнення є свідченням розвитку народу та досягнення його високо культурного рівня.

Історія становлення мови – досить тривалий та складний процес і у кожній країні цей процес мав свої особливості. В часи Середньовіччя літературною мовою для багатьох країн Європи була латинська. Вона використовувалась для письмової комунікації. Через деякий час, а саме в середині XV століття італійська мова слугувала прикладом літературної мови для багатьох країн. «Мова мов» – саме так італійці називають свою мову через те, що вона стала засобом спілкування між народами які володіють різними мовами. Виникнення літературної мови зазвичай пов'язане з розвитком писемності та культури писемності в суспільстві. Ось кілька ключових моментів виникнення літературної мови:

1. Розвиток письменства: Літературна мова з'являється тоді, коли суспільство виробляє систему письменництва та починає застосовувати її для фіксації мовленнєвих форм. Перший етап розвитку писемності зазвичай пов'язаний з ієрогліфічними або піктографічними системами письма.

2. Поява літературних творів: Перші літературні твори виникають, коли писемна мова стає засобом збереження та передачі літературних творів, таких як

міфи, епоси, легенди тощо. Перші літературні твори можуть бути створені в формі поезії або прози.

3. Стандартизація мови: Поступово, зазвичай через літературні твори, формується стандартизована версія мови, яка стає основою літературної мови. Це може відбуватися через роботу великих письменників, літературних академій, освітніх установ та інших впливових факторів.

4. Поширення інформації: Розвиток друкарства та поширення книг дозволяє літературній мові стати більш доступною для широкої аудиторії, що сприяє її стабілізації та розширенню впливу.

5. Формування літературних шкіл і течій: Різні літературні школи та течії можуть вносити свої внески у розвиток літературної мови, впливаючи на її стиль, лексику та граматику.

Якщо взяти як приклад Україну, то тут формальна літературна мова бере початок з письма слов'янських племен. Варто зазначити, що в XVI столітті була проведена реформа, завдяки якій українська мова стала зрозумілою та доступнішою для людей. Про це відомий мислитель Іван Федоров зазначав у своїх творах. Також, що стосується літератури – то великий внесок в спадщину української культури зробив Тарас Григорович Шевченко, його твори й досі користуються популярністю.

В сучасному світі літературна мова використовується в ЗМІ, навчальних закладах, державних підприємствах, політичних установах, кіно тощо. Проте в кожній країні існує також і діалект. Діалект – це варіант мови, який відрізняється від стандартної мовної форми, яка є офіційною або загально прийнятою в певній лінгвістичній групі або регіоні. Діалекти формуються через вплив різних факторів, таких як географічне положення, історія, культура, соціальний статус та інші. Основні характеристики діалекту включають фонетичні, граматичні та лексичні особливості, що відрізняють його від стандартної мови. Фонетичні особливості діалекту можуть включати вимову звуків, інтонацію та акцент. Наприклад, у деяких діалектах можуть бути різні варіанти вимови певних звуків або інтонаційні мелодії, які відрізняються від стандартної мови. Граматичні відмінності діалекту можуть включати різні способи утворення речень, вживання часток, закінчень слів тощо.

Наприклад, деякі діалекти можуть мати специфічні конструкції речень або використовувати відмінювання слів інакше, ніж стандартна мова. Лексичні відмінності діалекту включають у себе різноманітні слова та вирази, які можуть бути унікальними для певного регіону або спільними для декількох регіонів, але не вживаються в стандартній мові.

Діалекти можуть бути важливими для формування ідентичності та культурної спадщини групи людей, які використовують ці діалекти. Вони можуть також впливати на спосіб спілкування та взаєморозуміння між людьми з різних регіонів чи культур. Іноді в суспільстві виникають суперечки, деякі вважають, що діалект і суржик це різні речі, а інші мають протилежну думку. Також тотожним поняттям до діалекту є суржик. Проте між ними все таки є різниця, а саме в тому що суржик і діалект – це дві різні концепції, пов'язані з мовною варіативністю, але мають дещо різні характеристики. Так, діалекти в Україні та в арабських країнах відрізняються за своїми характеристиками та контекстом використання. Давайте розглянемо їхні відмінності:

Діалекти в Україні. Мовний контекст: В Україні існують різноманітні діалекти, які відрізняються за своєю лексикою, граматиною та фонетикою. Деякі з них є досить схожими на стандартну українську мову, тоді як інші можуть мати значні відмінності.

Регіональний аспект. Діалекти в Україні часто пов'язані з регіонами. Наприклад, у західних регіонах можуть бути поширені галицький або лемківський діалекти, у центральних регіонах – центральноукраїнські діалекти, а на сході – східноукраїнські.

Культурний контекст. Діалекти часто відображають культурні та історичні аспекти регіонів, де вони використовуються. Наприклад, діалекти в гірських областях можуть мати вплив карпатської або гуцульської культури.

Діалекти в арабських країнах:

Різноманітність. У арабських країнах існує велика різноманітність діалектів, які можуть значно відрізнятися один від одного. Наприклад, єгипетський, ліванський, сирійський, марокканський тощо.

Мовний контекст. Діалекти арабської мови можуть мати відмінності у лексиці, граматиці та вимові, порівняно з класичною арабською мовою, яка є офіційною та літературною мовою.

Спільна особливість. Однією з особливостей арабських діалектів є вони часто використовуються усно, а не письмово. Також вони можуть бути важливим засобом ідентифікації та приналежності до певної культурної чи географічної групи.

Отже, як і в Україні, діалекти в арабських країнах різноманітні та пов'язані з регіональними та культурними аспектами, але вони відрізняються за характеристиками та контекстом використання.

1.2 Історія виникнення АЛМ та її писемність

Перш за все, почати треба з того, що літературна арабська мова, також відома як класична арабська, є стандартною формою арабської мови, що використовується у літературі, науці та офіційних документах. Вона базується на діалекті Мекки в VII столітті, який був використаний для написання Корану. Ця мова має сталі правила граматики та використовується у класичних творах і документах у багатьох країнах, де арабська є офіційною мовою. Це одна з найпоширеніших мов світу, яку застосовують вдома, на роботі, в повсякденному житті понад 250 мільйонів людей. Також, арабська мова є офіційною мовою Генеральної асамблеї та ще деяких органів ООН, і вона є офіційною мовою для всіх країн арабського світу.

Як вже зазначалось вище, літературна арабська мова має давнє і складне походження. Вона виникла в VII столітті на основі діалекту Мекки, який був використаний для запису Корану, святого тексту ісламу. Після виникнення ісламу, арабська мова стала засобом спілкування для широкого кола людей на арабському півострові. З часом вона стала стандартизованою і використовувалася для письма літературних творів, наукових текстів та офіційних документів. Літературна арабська мова продовжує розвиватися, впливаючи на інші мови і культури, а також бере участь у формуванні нових літературних традицій. Для запису арабської мови використовується арабський алфавіт, він складається з 28 літер і пишеться арабське письмо справа на ліво. Арабське письмо бере початок в VI. При першому запису Корану воно і отримує свій розвиток. З поширенням ісламу арабська абетка стала

відома у країнах східної частини півкулі. Вважають, що арабське письмо має корені набатейського алфавіту. Безумовно, літературна арабська мова та писемність пройшли через різні етапи розвитку, включаючи періоди розквіту в наукових, літературних та філософських напрямках. Зокрема, золотий вік арабської літератури (VIII-XV століття) відомий своїми великими досягненнями в науці, філософії, поезії та прозі. У цей період були створені такі великі твори, як «Тисяча і одна ніч», твори Авіценни та Аль-Газалі в галузі філософії, а також величезна кількість поезії та прози. Цей період відзначився значним розвитком літературної та мовної культури в арабськомовних країнах. Щодо України, то на наших територіях арабська писемність застосовувалась для кримськотатарської мови, а загалом серед слов'янських мов це письмо використовувалось в хорватській мові.

На сьогоднішній день розрізняють три види арабської мови:

- Мова якою написаний Коран, тобто класична;
- Мова яку використовують в ЗМІ, політиці, тобто офіційна або літературна;
- Побутова мова або розмовна;

Серед мусульман є ті, які вважають, що арабська мова послана Богом на благо людства і що ця мова була засобом комунікації в раю, проте дослідники хадису не являються прихильниками цього і критикують такі теорії.

Хаські написи у Саудівській Аравії – це зразки які дійшли до нашого часу і є найдавнішими. Вони виконані не арабським письмом і навіть не набатейським, а муснадом. Далі на черзі йде також давня пам'ятка – ліх'янські тексти та самудські тексти, які були виявлені у різних частинах Аравії. В IV столітті н.е. у Південному Іраку виникають арабські королівства лахмідів, в Центральній Аравії Королівства Кінда, а у Південній Сирії королівства гасанідів. Саме звідти дійшли до нас вагомі зразки арабської поезії доісламського періоду та написи, виконані власне арабським письмом.

Отже, можна зробити висновок, що арабська мова зародилась дуже давно та має цікаві історичні коріння. Ця мова є найпоширенішою та нею розмовляють близько 250 млн. осіб. Підсумувати можна і те, що писемність пройшла через різні

етапи розвитку і завдяки минулим поколінням, ми маємо змогу досліджувати ці етапи, дивлячись на давні написи, які збереглись до наших днів.

1.3 Арабські діалекти

Для початку треба розібратись що ж таке діалект. Діалект – це варіація мови, яка розвивається в певному регіоні або серед певної групи людей. Він може відрізнятися від стандартної мови словниковим запасом, граматичними особливостями, вимовою та іншими мовними характеристиками. Діалекти можуть бути досить відмінними від стандартної мови та інші відмінності можуть виникати через культурні, історичні та географічні впливи. Діалекти можуть виникати з різних причин. Ось деякі з них:

1. Географічні фактори: Різні регіони можуть мати свої унікальні діалекти через ізоляваність від інших мовних спільнот або через контакт з іншими мовами.

2. Історичні впливи: Міграція населення, завоювання та інші історичні події можуть призвести до змішання мов та розвитку нових діалектів.

3. Соціальні чинники: Соціальний статус, етнічна приналежність та інші соціокультурні чинники можуть впливати на розвиток діалектів.

4. Технологічний прогрес: З розвитком технологій та зв'язку може змінюватися спосіб спілкування, що може вплинути на розвиток нових лінгвістичних особливостей.

5. Контакт мов: Взаємодія з іншими мовами може призвести до взяття участі у виникненні нових діалектних особливостей.

Всі ці чинники можуть сприяти розвитку різних діалектів, які відрізняються від літературної мови. Серед людей діалект можуть називати «говір». Також варто підмітити, що ці «говори» все ще вважаються формами мови, які вивчають та досліджують і вони не схожі на літературну мову.

Арабська мова, якою ми її знаємо сьогодні, не завжди була монолітною. Її історія сягає глибини століть, протягом яких вона зазнавала численних змін і поділів, що зрештою призвело до появи різноманітних діалектів. Щоб зрозуміти зародження арабських діалектів, слід зазирнути в минуле:

Аравійський півострів: арабська мова зародилася на Аравійському півострові, де протягом століть існували різні кочові племена, кожне з яких використовувало власний діалект. Ці ранні діалекти, відомі як докласичні арабські діалекти, мали значні відмінності у вимові, словниковому запасі та граматиці.

Виникнення ісламу: Важливою віхою стало виникнення ісламу в 7 столітті н.е. Коран, написаний класичною арабською мовою, став об'єднавчим фактором для арабських племен. Ця мова, збагачена літературними творами та релігійними текстами, почала відігравати роль стандарту, на який орієнтувалися всі носії арабської мови.

Арабські завоювання: Швидкі завоювання арабами нових територій у 7-8 століттях н.е. призвели до поширення арабської мови на величезні простори, від Іспанії на заході до Ірану на сході. В процесі цього розширення класична арабська мова стикалася з мовами та культурами завойованих народів, що призвело до запозичень, мовних контактів та виникнення нових діалектів.

Ізоляція та дивергенція: З часом, внаслідок політичної фрагментації та географічної ізоляції, арабські регіони почали відокремлюватися один від одного. Це призвело до того, що діалекти, які колись були близькими, почали розходитися й розвиватися самостійно. Віддаленість від центрів арабської культури та вплив місцевих мов сприяли посиленню цих відмінностей.

Сучасні діалекти: Сьогодні існує безліч арабських діалектів, які використовуються мільйонами людей по всьому світу. Їх можна класифікувати за географічними або лінгвістичними ознаками. Деякі з найпоширеніших діалектів включають єгипетську, марокканську, іракську, левантійську та півострівну арабську. За дослідженнями Міжнародної організації по стандартизації існує близько 30 різновидів діалектів, які являються окремими мовами. Через велику кількість арабських діалектів, які розповсюджені на значній території, їхня чітка класифікація досі залишається предметом суперечок і дискусій. Всього можна вирізнити два види класифікації арабських діалектів:

- Соціальна класифікація;
- Територіальна класифікація;

Другий тип включає в себе дві групи: західні та східні. Такої класифікації притримувався Теодор Ньольдеке. З німецьким діалектологом категорично не погоджувався А.Ю. Кримський, він вважає, що арабські діалекти мають чотири групи, а саме:

1. Аравійське наріччя;
2. Наріччя Єгипту;
3. Наріччя Сирії та Месопотамії;
4. Наріччя Магриба;

А.Ю. Кримський детально розглянув кожен з чотирьох груп діалектів. Наріччя Єгипту він поділяє на дві підгрупи: левантійська та підгрупа та месопотамська. Академік зазначає, що ці дві підгрупи схожі між собою і представники цих нарічч з легкістю зможуть зрозуміти один одного. Це можна пояснити тим, що Сирія та Єгипет в доосманські часи були одним цілим в політичному плані, завдяки цьому їхні діалекти вагомо впливали один на одного.

Щодо нарічч Магрибу, то Кримський ділить їх на такі підгрупи говірок:

- Північноафриканські;
- Арабсько-сицилійські;
- Андалуські;
- Мальтійська мова;

Серед них арабсько-сицилійські та андалуські вважаються мертвими. Сучасні арабісти звикли називати це наріччя «західним», так як Магриб дослівно має переклад «захід».

Цей калейдоскоп діалектів свідчить про багатство та різноманіття арабської мови. Кожен діалект - це скарбниця унікальних слів, висловів та граматичних форм, що розкривають глибину та самобутність культури людей, які ним спілкуються. Вивчення і дослідження діалектів є таким же необхідним як і вивчення літературної мови. Важливість вивчення діалектів:

1. Глибше розуміння арабської мови: Вивчення діалектів відкриває двері до глибшого розуміння арабської мови, її нюансів та різноманіття. Діалекти розкривають особливості культури та історії різних регіонів.

2. Комунікація з носіями мови: Знання діалектів полегшує спілкування з носіями мови з різних країн. Це особливо важливо для подорожей, роботи чи навчання в арабомовних країнах.

3. Збагачення культурного досвіду: Вивчення діалектів дає можливість глибше поринути в культуру арабського світу, зрозуміти його звичаї, традиції та менталітет.

Отже, класифікація діалектів визивала безліч дискусій науковців. Великий вклад в діалектологію зробив А.Ю. Кримський який представив власну класифікацію наріччя, яка зараз є популярною. За нею ми можемо підсумувати та виділити 4 види діалектів: діалекти Єгипту, діалекти Аравії, діалекти Сирії та Месопотамії, діалекти Магрибу.

Висновок до Розділу 1

Арабська мова є однією з найважливіших та найбільш впливових мов у світі, що має глибокі історичні корені та багатий лінгвістичний розвиток. Близько 250 млн. осіб розмовляють цією мовою.

Зародилась арабська мова в VII столітті на основі діалекту Мекки та розвивалась з зародженням ісламу. Для запису мови використовують абетку, яка включає 28 літер. Щодо письма, то воно зародилось та розвивалось з записом Корану. Цінною знахідкою для науковців, на сьогодні, є написи, які підтверджують довгий та цікавий шлях розвитку арабської мови та письма.

Діалект – це соціальна або місцева відмінність унормованої мови, яким користується певна група людей на окремих територіях.

Діалекти арабської мови представляють різноманітність варіацій цієї мови, що виникають через регіональні та культурні впливи. Вони відрізняються за лексичним складом, граматиною та вимовою, що залежить від історичного розвитку різних регіонів, контакту з іншими мовами та культурними факторами. Протягом багатьох років класифікація арабських діалектів викликала суперечки проте вагомий вклад у вивченні класифікації діалектів зробив А.Ю. Кримський, який поділив їх на 4 групи: діалекти Аравії, діалекти Магрибу, діалекти Сирії та Месопотамії, діалекти Єгипту.

РОЗДІЛ 2

МОВНА СИТУАЦІЯ В АРАБСЬКИХ КРАЇНАХ. ВПЛИВ АРАБСЬКОЇ МОВИ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНШИХ МОВ.

2.1. Мовна ситуація в країнах Перської Затоки

Коріння мовної ситуації в арабському регіоні сягають доісламської епохи, відомої як «джахілія». В той час на Аравійському півострові існувала спільна мова, зрозуміла всім арабам, але поряд з нею функціонували ідіоми різних племен, які значно відрізнялися між собою. Уже до IV-V століття склалися не лише чіткі відмінності між загальноарабською мовою і племінними говірками, але й сформувалося уявлення про першу як про більш престижну, гідну письмової фіксації, а про другі – як про менш престижні. Цей поділ зберігся в свідомості арабських народів аж до наших днів.

Важливими віхами у формуванні мовної ситуації в арабському регіоні стали:

- 1) Вихід арабів за межі історичних земель;
- 2) Завоювання арабами в VII-XI століттях обширних територій в Азії, Південній Європі та Африці. Ці території були населені народами, які говорили перською, арамейською, сирійською та іншими мовами;

З-поміж арабських діалектів, поширених у регіоні Перської затоки, найменш вивченими залишаються ті, що використовуються на Аравійському півострові. Мовна ситуація в цьому регіоні має низку особливостей, зумовлених соціальними змінами та міграційними процесами. Це робить дослідження арабських діалектів регіону Перської затоки надзвичайно важливим завданням для науки (Al-Amadidhi, с. 127). Зростання економічного та політичного значення регіону Перської затоки стимулювало науковий інтерес до мов країн цього регіону. Дослідники зосередилися на вивченні особливостей арабських діалектів, що використовуються в 26 країнах, включаючи Саудівську Аравію, Кувейт, Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Бахрейн та Оман. Найбільш значний внесок у цю сферу зробив британський арабіст

К. Хоулз. Головною науковою працею К. Хоулза є «Gulf Arabic» (Holes, 1990) – це опис граматики діалектів країн Перської затоки, досліджений на основі діалектів Катару, Кувейту, Іраку, Бахрейну та ОАЕ. Окрім цього, він написав роботу «Dialect, Culture, and Society in Eastern Arabia», яка публікувалась у 2000, 2005 та 2016 роках. Окрім вищесказаного дослідника, інші науковці також досліджували арабські діалекти країн Перської затоки. Прикладом може слугувати праця Томаса Джонстоуна «Eastern Arabian Dialects Studies» (1967), де він описує головні характеристики арабських діалектів на Аравійському півострові. Для розуміння сучасних тенденцій у розвитку говірок країн Перської затоки, важливо дослідити історію міграційних потоків у Центральній та Східній Аравії. Протягом 15 століть східне узбережжя Аравійського півострова пережило декілька хвиль міграції. Бедуїнські племена, прагнучи кращого життя, часто переміщувалися в ці регіони, особливо під час посух. Міграційні процеси з центральної частини Аравії до її східної периферії мають давню історію, що сягає часів ісламських завоювань VII століття і навіть раніше. Впродовж 30-40 років діалекти Бахрейну почали розгалужуватися, а згодом ця тенденція поширилась на всі країни Перської затоки. На півночі Оману й досі спостерігається подібне розмежування, що пов'язане з різницею у способі життя. Досліджуючи діалекти країн Аравії у 1980-х роках, К. Хоулз виявив, що гірський діалект півночі Оману, на той час майже не досліджений, мав багато унікальних мовних особливостей. Це пояснюється ізоляцією Оману від інших країн Затоки протягом століть, яка тривала аж до 1970 року. В регіоні Перської затоки історично склалися два основних типи діалектів: бедуїнський та діалект осілого населення. Ці діалекти відрізняються один від одного за фонологією та морфологією. Хоча кочовий спосіб життя в країнах регіону фактично зник, поділ на бедуїнські та осілі діалекти все ще актуальний. Він відображає важливі відмінності, які колись існували в структурі суспільства. Різниця між цими типами діалектів досі чітко усвідомлюється людьми і слугує важливою ознакою соціальної та мовної самоідентифікації. Однак в останні роки уряди арабських країн регіону проводять політику, спрямовану на формування спільної національної ідентичності арабів та нівелювання локальних мовних рис (Gardner, 2011, с. 234).

Бедуїнські діалекти, що поширені вздовж західного узбережжя Перської затоки від Кувейту до ОАЕ, мають багато спільного у своїй структурі, хоча й відрізняються лексикою. Ця група діалектів є домінуючою за структурою в регіоні. Їхнє домінування пояснюється міграціями на узбережжя, які відбувалися протягом століть і призвели до формування правлячих династій Катару, Бахреїну, ОАЕ та Кувейту. Порівняно з діалектами Центральної Аравії, з яких вони походять, бедуїнські діалекти цього регіону втратили деякі морфологічні особливості, такі як розрізнення роду у формах 2-ї та 3-ї осіб дієслова. Натомість, вони розвивають аналітичну структуру та запозичують лексику з інших мов (Ingham, 1982, с. 33). Окрім географічних відмінностей, бедуїнський та осілий діалекти в деяких регіонах набули й соціального забарвлення. Наприклад, у Бахреїні осілий діалект вважається менш престижним і пов'язується з шиїтською громадою, тоді як бедуїнський діалект асоціюється з сунітською елітою. В Омані розподіл на ці два типи діалектів все ще відповідає географічному чиннику та способу життя, адже в цій країні досі існують напівкочові племена. Окрім географічного фактора, на мовну ситуацію в країнах Перської затоки впливають й інші важливі чинники:

- 1) Зростання мобільності населення: Розвинена інфраструктура, включаючи швидкісні дороги, мости та авіасполучення, значно полегшила пересування людей між країнами регіону. Це призвело до збільшення контактів та обміну мовними практиками;

- 2) Вплив ЗМІ: Широке поширення телебачення, особливо супутникового, дає доступ до мовних середовищ з різних країн. Інтернет та онлайн-платформи, такі як блоги та форуми, стали ще одним каналом для спілкування арабською мовою, часто з використанням запозичень з англійської;

- 3) Розвиток освіти: Країни Перської затоки інвестують значні кошти в освіту, включаючи вищу освіту за кордоном, де мовою навчання часто є англійська. Це веде до посилення впливу англійської мови на молодь.

- 4) Трудова міграція: Економічний бум в регіоні стимулював масову трудову міграцію з інших країн. Мігранти, які не володіють арабською мовою,

спілкуються між собою та з місцевим населенням за допомогою мов-посередників, що впливає на мовну ситуацію в цілому.

Всі ці фактори, окрім географічної ізоляції, сприяють динамічному розвитку мовної картини в країнах Перської затоки, де переплітаються різні мовні впливи та формуються нові мовні практики.

Отже, в арабських країнах Перської затоки урбанізація та зростання мобільності людей стимулюють формування нового регіонального койне, в якому поступово згладжуються діалектні особливості. Цей процес чітко простежується в мовленні інтелігенції, яке транслюється на регіональних телеканалах. На лексику діалектів регіону, на відміну від інших арабських країн, значно вплинула перська мова. Ці маловивчені процеси та явища у лексичному складі діалектів арабських країн Перської затоки становлять значний інтерес і є актуальною темою для арабської соціолінгвістики.

2.2. Мовна ситуація в Єгипті.

Єгипет протягом тисячоліть був об'єднаною державою, де люди жили на невеликій території. Ця обставина сприяла формуванню єдиної мови, витісняючи діалектні відмінності та створюючи умови для виникнення койне. Відсутність масштабних міграцій народів протягом історії Єгипту призвела до формування стійкого етнічного типу, який зберігся незмінним протягом шести тисячоліть завдяки чисельній перевазі його носіїв над будь-якими зовнішніми впливами. До приходу арабів на землі Єгипту місцеві жителі спілкувалися коптською мовою. Ця мова, що належить до афразійської сім'ї, є останньою формою давньоєгипетської мови, яка використовувалась у пізній період її розвитку. Вплив арабів на Єгипет розпочався задовго до його завоювання у 7 столітті н.е. Протягом століть арабійські племена мігрували на Синайський півострів, а також до східних та північно-східних регіонів країни. Дослідник К. Хоулз, опираючись на дані грецьких істориків 66 року до н.е., стверджує, що деякі з цих територій вже тоді були частково арабізовані. Офіційною мовою Єгипту арабська стала лише у 706 році н.е., після указу єгипетського валі 'Абдулли ібн 'Абдулмалика ібн Марвана. Проте, протягом певного

часу після цього, в офіційному діловодстві використовувались також грецька та коптська мови. До кінця XVIII століття коптська мова залишалася живою розмовною мовою, переважно у Верхньому Єгипті. Нижній Єгипет був арабізований протягом трьох століть після арабського завоювання. Сьогодні коптська використовується виключно як сакральна мова в релігійному житті єгипетських християн, співіснуючи з арабською мовою. Першу спробу дослідити походження єгипетських діалектів від ранніх арабських діалектів зробив Х. Насеф у 1888 році. Він намагався пов'язати окремі діалекти з їхніми “предками”. І. Аніс, відомий єгипетський лінгвіст, також вказував на те, що сучасні арабські діалекти походять від давньоарабських діалектів. Історія розвитку АЛМ була перероблена на основі соціальних і політичних факторів, включаючи: 1) ранньокласичний період, 2) класичний період і 3) сучасний період. Дослідник Ахмад'Умар, який спробував розділити історію АЛМ в Єгипті на хронологічні етапи, виділяє три фази:

1. Коптсько-арабська двомовність – співіснування і взаємний вплив коптської та арабської мов;

2. Період поступових мовних змін – Хіджра II століття – початок III століття. Фактори, які сприяли арабізації: а) усунення мусульманами коптів з адміністративних посад і необхідність для останніх вивчати арабську мову, б) велика міграція арабських племен до Єгипту; в) звільнення від податків ново навернених в іслам (Umar, 1970, с.38-42). Розпуск арабського гарнізону в Єгипті у 833 році став знаменною подією, що мала далекосяжні наслідки. З одного боку, це призвело до послаблення політичного впливу арабів, адже вони втратили прямий контроль над військовими та державними справами. З іншого боку, ця подія сприяла асиміляції арабів з місцевим населенням, адже звільнені від військових обов'язків араби почали тісніше контактувати з єгиптянами, що вело до посилення культурного обміну та зростання їхнього соціального впливу. З часом араби почали переймати місцеві звичаї, традиції та мову, стаючи все більш невід'ємною частиною єгипетського суспільства.

Ця подія стала поворотним моментом в історії Єгипту.

3. Мовний перехід завершився, і остаточний перехід на АМ у повсякденному спілкуванні відбувся наприкінці III і IV століть Хіджри ('Umar, 1970, с. 29-55). На думку багатьох дослідників, вирішальну роль в арабізації Єгипту відіграла велика міграція арабських племен, представники яких оселилися в єгипетських селах і повністю асимілювалися з місцевим населенням протягом перших двох-трьох століть Хіджри, втративши свій племінний родовід.

Однак хронологія арабізації Єгипту та інших територій Халіфату залишається предметом дискусій. А.Ю. Кримський та М. Хігазі об'єктивно зазначають, що мовні зміни відбуваються дуже швидко, коли близькоспоріднені мови вступають у контакт одна з одною. Так, арабізація Єгипту зайняла більше часу, ніж арабізація Сирії та Іраку, де розмовляли арамейськими діалектами. Більшість авторів вказують на IX ст. як на переломний момент у мовній історії Єгипту; вищезгаданий хронологічний поділ А. Умара може бути застосований до Нижнього Єгипту значно більшою мірою, ніж до Верхнього Єгипту. Найбільш вірогідною є думка К. Ферстейє, який вважає, що Нижній Єгипет був повністю арабізований протягом трьох століть після завоювання внаслідок масової міграції бедуїнських племен з Аравійського півострова.

Серед теорій західних арабських учених щодо витоків мовної ситуації найбільш обґрунтованим вважається підхід К. Фергюсона. Згідно з ним, у перші століття Хіджри на території Халіфату існувало відносно гомогенне наддіалектне койне, яке не було пов'язане з жодним конкретним діалектом, багато в чому відрізнялося від класичної арабської мови та існувало поряд зі стандартизованою арабською (поетичною койне). Ця мовна форма була результатом складного контакту між діалектами і не була домінована жодним окремим діалектом. Дослідник вважав, що ця форма виникла ще до арабського завоювання, але максимального розвитку досягла в ході арабського заселення шіїтських територій. Цей діалект функціонував переважно в містах, арміях та військових таборах і поширювався з розвитком арабської міської культури. Таким чином, більшість арабських діалектів походять від цієї форми. Близькою до цього підходу є теорія "торгового койне", запропонована Ф. Коррієнте у 1970-х роках. Автор вважає, що

койне походить з доісламських часів і є результатом мовного контакту між арабами та навколишніми переважно арамеємовними (небатеїськими) народами. Ця міська наддіалектна розмовна форма розвивалася переважно в північній Аравії, Сирійській пустелі та набатеїських торгових містах Месопотамії і мала значний вплив на діалекти західної Аравії; Ж. Янссенс розвивав цю теорію і стверджував, що розмовна мова койне виникла в доісламському східному Середземномор'ї, на набатеїській території та в західній Аравії. Він припускав, що вона поступово поширилася серед колишніх бедуїнських і східних племен. На думку цього дослідника, мова койне містила риси як західних, так і східних арабських діалектів і лягла в основу сучасних арабських діалектів.

Отже, Єгипет протягом розглянутого періоду мав два типи мовної ситуації:

1) Коптсько-арабський білінгвізм: домінував на більшості територій до X століття, коли арабська витіснила коптську. Після X століття коптська збереглася лише у Верхньому Єгипті.

2) Диглосія: класична арабська мова використовувалась як офіційна, літературна та релігійна мова, на противагу місцевій розмовній формі арабської.

Також в Єгипті на XIII століття склалася складна мовна ситуація. В урбанізованому Нижньому Єгипті населення розмовляло розмовною формою арабської. Володіння арабською літературною мовою (АЛМ) та коптською мовою було прерогативою мусульманської та християнської еліти. У сільській місцевості та віддалених населених пунктах Верхнього Єгипту функціонувала ще жива коптська мова. Таким чином, в Єгипті протягом розглянутого періоду спостерігався складний переплетіння мов, де арабська мова поступово витісняла коптську, а коптська зберігалась лише в певних регіонах та серед еліти.

2.3. Вплив арабської мови на функціонування інших мов.

Згуртовані спільними мовою та культурою, арабські держави у 1945 році заснували Лігу арабських держав – своєрідну федерацію. Заснована в Єгипті, місті Александрія, Ліга об'єднала сім країн: Єгипет, Ірак, Ліван, Саудівську Аравію,

Сирію, Трансйорданію та Північний Ємен. Згодом до неї приєдналися ще 15 держав, розширивши членство до 22 країн. Сьогодні до Ліги арабських держав входять:

Країни-засновники: Єгипет, Ірак, Ліван, Саудівська Аравія, Сирія та Йорданія (колишня Трансйорданія).

Інші члени: Лівія, Судан, Туніс, Марокко, Кувейт, Алжир, ОАЕ, Бахрейн, Оман, Мавританія, Сомалі, Джибуті, Коморські острови та Палестина (з 1976 року).

Хоча Ліга прагне до єднання арабського світу, вона не використовує АЛМ як офіційну мову. Арабська мова залишила свій слід у багатьох мовах світу, завдяки розширенню ісламського впливу протягом історії. Найбільш відчутний вплив арабська мова мала на ті території, які в певний час перебували під владою мусульман. В VII столітті, під час розквіту Омеядського халіфату, іслам та арабська мова поширилися по всій Північній Африці, а згодом й на територію сучасної Іспанії. Це призвело до запозичення арабських слів та граматичних структур багатьма мовами, включаючи іспанську, італійську, французьку, англійську, гінді, амхарську, німецьку та грецьку. Вплив арабської мови був настільки значним, що деякі мови, наприклад мальтійська та нубійська (креольська мова на основі арабської), запозичили не лише лексику, але й саму структуру семітських мов. Сьогодні арабська мова продовжує поширюватися, й одним із прикладів цього є її зростаюча популярність у США. Збільшення кількості арабських іммігрантів, які приїжджають до США на навчання або роботу, веде до зростання попиту на вивчення класичної арабської мови в американських навчальних закладах.

Арабоамериканці – це етнічна група, що об'єднує людей, які походять з арабських країн, переважно з регіону Леванту. Їхня мова, як правило, має спільні риси з ліванською арабською, адже саме з цього діалекту вона бере початок. Однак важливо зазначити, що це твердження справедливе лише для тих, хто недавно емігрував до США. Араби, які живуть в країні вже давно, й особливо їхні діти, значною мірою піддаються впливу англійської мови. Це призводить до появи нових фонологічних особливостей у їхній арабській мові, роблячи її унікальною. Саме завдяки цій взаємодії ліванського діалекту з американським варіантом англійської мови й виникло таке явище, як американська арабська.

Подібна до американської, існує й канадська арабська діаспора. Її становлять люди, які емігрували з арабських країн, переважно з Лівану та Єгипту, до Канади, шукаючи кращого життя. Як і арабоамериканці, арабські канадці мають спільні риси у мові, адже вони походять з одного регіону. Їхня арабська схожа на ліванську, але має й свої унікальні особливості. Однак на відміну від США, де арабська мова стикається з англійською, в Канаді вона контактує з французькою. Це пов'язано з тим, що більшість арабських канадців проживають у провінції Квебек, де французька мова є офіційною. В результаті цієї взаємодії ліванського діалекту з канадським варіантом французької мови виникає новий діалект – канадська арабська. Діти, як і в США, зазнають найбільшого впливу, адже саме вони опановують мову з раннього віку. Їхня арабська вимова стає унікальною, поєднуючи в собі елементи ліванської та французької мов.

Арабська мова в Європі: складне становище та нові діалекти. Близько 6 мільйонів арабів живуть у Європі, утворюючи так звану арабську діаспору. Їхні історії та мови різноманітні, адже вони приїхали з різних країн арабського світу. Традиційно Європа була привабливим місцем для арабських іммігрантів, пропонуючи кращі умови життя. Сьогодні ж очікується нове зростання арабського населення через війну в Леванті. Внаслідок цього арабська мова стає все більш поширеною в Європі. Проте мова арабів, які живуть тут вже давно, зазнає значних змін. Під впливом європейських мов, таких як німецька, французька та іспанська, арабська мова набуває нових фонологічних особливостей, відмінних від класичної арабської. Нові покоління арабів, народжені в Європі, володіють як арабською, так і місцевою мовою. Їхню мову можна вважати новим діалектом арабської. Це підтверджує те, що існує багато різних діалектів арабської мови, кожен з яких має свої унікальні особливості.

Отже, сьогодні арабська мова є однією з найпоширеніших мов світу. Її використовують в країнах Перської затоки, які мають значний вплив завдяки своїм нафтовим ресурсам. Очікується, що арабська мова й надалі поширюватиметься, адже знання її стає дедалі важливішим для ведення бізнесу та налагодження міжнародних зв'язків. Арабська мова не обмежується лише Європою та Близьким

Сходом. Її носії живуть також у багатьох країнах Північної та Південної Америки, формуючи динамічні та різноманітні громади. Важливо зазначити, що арабська мова постійно розвивається та змінюється, адже нею користуються мільйони людей по всьому світу. Вивчення арабської мови відкриває двері до розуміння багатой культури та історії, а також до нових можливостей у світі, що глобалізується.

Висновок до розділу 2

Арабська мова постійно розвивається та поширюється. Її динамічний розвиток досліджували багато науковців. Зокрема, багато науковців досліджували мовні ситуації різних арабських регіонів. В цьому розділі були представлені дослідження мовних ситуацій країн Перської затоки та Єгипту. Щодо країн Перської затоки, можна сказати, що мовна ситуація в цьому регіоні має безліч особливостей, які зумовлені соціальними та міграційними процесами. Зростання економічного та політичного значення регіону Перської затоки стимулювало науковий інтерес до мов країн цього регіону. Великий внесок у дослідженні особливостей діалектів на територіях 26 країн зробив британський арабіст К. Хоулз. На мовну ситуацію в країнах Перської затоки, окрім географічного фактора, впливають такі чинники:

- зростання мобільності населення;
- розвиток освіти;
- роль ЗМІ;
- трудова міграція;

Також на лексику діалектів регіону, на відміну від інших арабських країн, вплинула перська мова.

Щодо мовної ситуації Єгипту можна підсумувати те, що ця країна протягом багатьох тисячоліть була об'єднаною державою і люди там жили на невеликій території. Саме це і сприяло формуванню єдиної мови. До приходу арабів на землі Єгипту місцеві жителі спілкувались коптською мовою. Загалом, Єгипет мав два типи мовної ситуації:

- 1) коптсько-арабський білінгвізм;
- 2) диглосія;

В 13 ст. мовна ситуація загострювалась. Знання АЛМ та коптської мови були прерогативою мусульманської та християнської еліти. Тим часом, у сільських місцевостях та віддалених пунктах Верхнього Єгипту коптська мова була жива.

Також в цьому розділі був представлений вплив АМ на інші мови світу. Можна підсумувати, що арабська мова є найпоширенішою мовою. Вона не обмежується лише Європою та Близьким Сходом. Носії цієї мови живуть у країнах Південної та Північної Америки.

ВИСНОВКИ

Арабська мова – це одна з найбільш впливових та важливих мов у світі. Вона має дуже цікаву історію, багатий лінгвістичний розвиток та глибокі корені. Арабською мовою розмовляють близько 250 млн. осіб.

Походження арабської мови має початок з VII століття. АМ зародилась на основі діалекту Мекки та розвивалась разом з зародженням ісламу.

Арабська мова використовує абетку з 28 літер. Її письмо зародилося та розвивалося разом з записом Корану. Написи, знайдені науковцями, свідчать про довгий та цікавий шлях розвитку арабської мови та письма. Діалект – це соціальна або місцева варіація мови, якою користується певна група людей на певній території. Арабська мова має багато діалектів, які виникли під впливом регіональних та культурних факторів. Вони відрізняються лексикою, граматиною та вимовою, що залежить від історичного розвитку регіону, контакту з іншими мовами та культурних особливостей. Протягом багатьох років класифікація арабських діалектів була предметом суперечок. Вагомий внесок у вивчення цієї теми зробив А.Ю. Кримський, який поділив діалекти на 4 групи: діалекти Магрибу, діалекти Аравії, діалекти Єгипту, діалекти Сирії та Месопотамії.

Арабська мова – це динамічна та постійно мінлива мова, яка протягом століть досліджувалася багатьма науковцями. Ці дослідження охоплюють мовні ситуації в різних арабських регіонах, зокрема в країнах Перської затоки та Єгипту.

Мовна ситуація в країнах Перської затоки:

Цей регіон має унікальну мовну ситуацію, зумовлену соціальними та міграційними процесами, а також зростанням його економічного та політичного значення. Дослідження британського арабіста К. Хоулза значно розширили наше розуміння діалектів, які використовуються на території 26 країн регіону. На мовну ситуацію в цьому регіоні впливають такі фактори: зростання мобільності населення, розвиток освіти, вплив ЗМІ, трудова міграція. На відміну від інших арабських країн, на лексику діалектів Перської затоки також вплинула перська мова.

Мовна ситуація в Єгипті:

Єгипет протягом тисячоліть був об'єднаною державою з відносно невеликою територією, що сприяло формуванню єдиної мови. До приходу арабів жителі Єгипту спілкувалися коптською мовою. Історично для Єгипту були характерні два типи мовної ситуації: коптсько-арабський білінгвізм та диглосія. У 13 столітті мовна ситуація загострилася, коли знання арабської літературної мови та коптської мови стали прерогативою еліти. Проте, коптська мова продовжувала використовуватися в сільській місцевості та віддалених районах Верхнього Єгипту.

Вплив арабської мови на інші мови світу:

Арабська мова є однією з найпоширеніших мов світу, її носії живуть не лише в Європі та на Близькому Сході, але й у Північній та Південній Америці. Її вплив відчувається в багатьох мовах світу.

АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ

تعتبر اللغة العربية من أهم اللغات وأكثرها تأثيراً في العالم، حيث تتمتع بجذور تاريخية عميقة وتطور لغوي غني. حوالي ٢٥٠ مليون شخص يتحدثون هذه اللغة.

ولدت اللغة العربية في القرن السابع الميلادي على أساس اللهجة المكية وتطورت مع ولادة الإسلام. يتم استخدام أبجدية تحتوي على ٢٨ حرفاً لكتابة اللغة. أما الكتابة فقد نشأت وتطورت مع كتابة القرآن. من الاكتشافات القيمة للعلماء اليوم النقوش التي تؤكد المسار الطويل والمثير للاهتمام لتطور اللغة العربية والكتابة.

اللهجة هي اختلاف اجتماعي أو محلي للغة موحدة تستخدمها مجموعة معينة من الأشخاص في مناطق معينة. تمثل لهجات اللغة العربية مجموعة متنوعة من الاختلافات في اللغة التي تنشأ بسبب التأثيرات الإقليمية والثقافية. وهي تختلف في المفردات والقواعد والنطق، والتي تعتمد على التطور التاريخي للمناطق المختلفة، والاتصال باللغات الأخرى والعوامل الثقافية. لسنوات عديدة، تسبب تصنيف اللهجات العربية في جدل، لكن أ. يو قدم مساهمة كبيرة في دراسة تصنيف اللهجات. القرم الذي قسمهم إلى ٤ مجموعات: لهجات الجزيرة العربية، لهجات المغرب العربي، لهجات سوريا وبلاد ما بين النهرين، لهجات مصر.

اللغة العربية تتطور وتنتشر باستمرار. تمت دراسة تطورها الديناميكي من قبل العديد من العلماء. وعلى وجه الخصوص، قام العديد من العلماء بدراسة الأوضاع اللغوية في مختلف المناطق العربية. تم في هذا القسم عرض دراسات عن الأوضاع اللغوية في دول الخليج العربي ومصر. فيما يتعلق بدول الخليج العربي، يمكن القول أن الوضع اللغوي في هذه المنطقة له العديد من الميزات التي تحدها العمليات الاجتماعية والهجرة. حفزت الأهمية الاقتصادية والسياسية المتزايدة لمنطقة الخليج الفارسي الاهتمام العلمي بلغات دول هذه المنطقة. مساهمة كبيرة في دراسة خصوصيات اللهجات في أراضي ٢٦ دولة قدمها المستعرب البريطاني ك. هولز.

بالإضافة إلى العامل الجغرافي، يتأثر الوضع اللغوي في دول الخليج العربي بالعوامل التالية:

- زيادة حركة السكان؛

- تطوير التعليم؛

- دور وسائل الإعلام؛

- هجرة اليد العاملة؛

كما أن مفردات لهجات المنطقة، على عكس الدول العربية الأخرى، تأثرت باللغة الفارسية.

وفيما يتعلق بالوضع اللغوي لمصر، يمكن تلخيص أن هذه الدولة كانت دولة موحدة منذ آلاف السنين وكان الناس يعيشون هناك في منطقة صغيرة. وهذا ما ساهم في تكوين لغة واحدة.

قبل وصول العرب إلى أرض مصر، كان السكان المحليون يتواصلون باللغة القبطية. وبشكل عام كان لمصر نوعان من الوضع اللغوي:

(١) ثنائية اللغة القبطية العربية؛

(٢) ازدواجية اللسان.

في القرن الثالث عشر تفاقم الوضع اللغوي. كانت معرفة اللغة العربية واللغة القبطية من اختصاص النخبة الإسلامية والمسيحية. وفي الوقت نفسه، في المناطق الريفية والمناطق النائية من صعيد مصر، كانت اللغة القبطية حية. تم أيضاً عرض تأثير اللغة العربية على اللغات الأخرى في العالم في هذا القسم. ويمكن أن نستنتج أن اللغة العربية هي اللغة الأكثر انتشاراً. ولا يقتصر الأمر على أوروبا والشرق الأوسط. يعيش المتحدثون بهذه اللغة في بلدان أمريكا الجنوبية والشمالية.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Петрова, Ю.І. (2011). Єгипетський діалект арабської мови: специфіка структури та функціонування. К.: Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАНУ.
- Рибалкін, В.С. (2000а). Соціокультурний контекст арабомовної лінгвістичної традиції. Українська мова. Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана.
- Al-Amadidhi, D. G. H. Y. (1985). Lexical and Sociolinguistic Variation in Qatari Arabic. Unpublished PhD thesis. University of Edinburgh.
- Alorfi, F.S. (2008). Automatic Identification Of Arabic Dialects Using Hidden Markov Models. PhD Dissertation. University of Pittsburgh
- Appen Pty Ltd. (2006). Iraqi Arabic Conversational Telephone Speech Linguistic Data Consortium. Philadelphia.
- Benmamoun, E. & Bassiouney, R. (2011). The Routledge Handbook of Arabic Linguistics. London: Routledge.
- Ferguson, Ch. (1959). The Arabic Koine. Language.
- Holes, C. (1984). The Colloquial Arabic of the Gulf and Saudi Arabia. London: Routledge.
- Holes, C. (1989). Towards a Dialect Geography of Oman. Bulletin of the School of Oriental and African Studies
- Holes C. (2007). Gulf States. Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics, 2. Leiden-Boston: Brill
- Holes, C. (2007a). The Arabic Dialects of Eastern Arabia. Режим доступу: https://www.academia.edu/12573472/The_Arabic_Dialects_of_eastern_Ara%20bia_typology_and_outline_history
- Holes, C. (2004). Modern Arabic: Structures, Functions, and Varieties. Georgetown University Press.
- Ingham, B. (1982). Northeast Arabian Dialects. London: Kegan Paul International.
- Johnstone, T. (1967). Eastern Arabian Dialect Studies. Oxford: OUP.

Theodoropoulou, I. (2015). *Social Language, Status and Society in Arab World*. The Routledge Handbook of Arabic Linguistics. London: Routledge

Versteegh, K. (1997). *The Arabic Language*. New York: Columbia University Press.